

Washington, 1989. június 21. (Amerika Hangja, Esti világhíradó)

- Munkatársunk Thassy Jenő jelenti Budapestről:

Faludy György a temetésről

- A Szabadság-hegy tetején - kilátással a Bazilikára - Faludy György budapesti otthonában vagyok. Nem tudom, hogy ideiglenes, vagy végleges, vagy átmeneti, vagy vendéglátó otthon-e, de mindenesetre innét visszapillantunk - nem nagyon távolra, csak a múlt hét péntekére - Nagy Imre és társainak temetésére, ahol Faludy György néző volt és egyben szereplő: a koszorúzó egyiké. Hogyan nézel vissza erre a napra és mit tudsz róla mondani?

- Ha visszanezlek erre a napra, szóval a lényegesebb, ami eszembe jut az, hogy ezúttal - mint ahogy ritkán történik meg az ember életében - a nemzeti gyász és ugyanakkor a gyász ünnepi volta és a személyes életem összefügg. Úgy, mint ahogy 1956-nak a 23-ikától november 4-ikéig való napjai függtek össze az életemben. Azért valami történt, ami azt hiszem Kossuth Lajos temetésnél lényegesen többet jelentett az ország életében: egy új periódusnak úgy remélem, a kezdete.

Először is impozáns volt az, hogy mindenki tudja azt, hogy a magyarok sokban jelesek, de rendezni nem tudnak. Ezúttal a rendezés példás volt. Szóval ilyet még soha el sem képzeltem. Minden oldalról, szóval az ünneplők, a gyászmenet, a rendőrség, a katonaság, a rendezők olyan méltósággal és olyan remekül rendezték az egészet, hogy nem hiszem azt, hogy a legrosszabb ember, aki a kákán is csomót keres, valamit tudott találni. A gyászmenetet véges végig, azon a sok kilométer hosszú úton véges végig állt az embereknek a sorfala. Szóval az ember azt érezte, hogy sok mindenért, keserűségért kárpótlást kapott mindörökre.

Ha valami kifogásolni valót mondhatok, talán azt mondhatnám, hogy a kitűnő szónoklatot, az igazi mélységes gyász és az a virágerdő - azt hiszem nem maradtak szép rózsák a pesti kertekben - milliósámmra volt ott rózsák, virág és minden.

Az egyetlen, ami nekem nem tetszett, amit kifogásolok az, hogy egyes hangok voltak, ahol elítélték ebben a pillanatban a szovjetet, ami nagyon helytelen, mert az egészre aligha kerülhetett volna sor, a Gorbacsov nélkül. És ezt - én nem vagyok vádolható szovjet barátságossal, szóval én szeretném, ha ezt meggondolná sok ember, aki meggondolatlanul nem az európai összefüggést nézi és azt, hogy a szakadék Amerika és a Szovjetunió közt egyre kisebb. De tudomásul venné azt is, hogy a dolgokat ezentúl - ha európaiaknak hisszük magunkat - akkor tekintetbe kell venni azt, hogy nem a magyar "glóbus" számít, szóval nem Csaptól Hegyeshalomig van Magyarország, hanem ezen túl.

- És van geopolitika is...

- Úgy van, ahogy mondd, szóval ne korlátozzuk magunkat erre a rövidlátó szemszögre, amely Magyarországnak annyi bajt hozott és vegyük tudomásul azt, hogy ezegyszer az oroszok segítettek hozzá valamihez bennünket.

- És egy bizonyos fokig egy visszavonulás van és a visszavonuló ellenfél után inkább rózsát kell dobni.

- Úgy van és nem lövöldözni. Ugyanaz a mondat, amit én kint mondtam valakinek, aki megkérdezett, hogy mit gondolok. Szóval ez az egyik. A másik talán az, hogy a szabadság, aminek a szellője az embert megcsapja, ha ideérkezik, azt hiszem, ilyen szabadság Magyarországon soha nem volt. Mindig voltak nagyon szigorú korlátok, most nincsenek és éppen ez nagyszerű persze, mert ez egy frissítő lehelet, ahova olyan jól beleillenek a Szózatnak és Himnusznak a szavai is. Amikor énekeltük mindenki átérezte.

Ugyanakkor egyet szeretnék még hozzáfűzni, ami kritikai megjegyzés a részemről. Az tudniillik, hogy miután minket sok minden - a vízlépcső, Erdély kérdése és a többi - összehozott, kár ezt a nemzeti egységet bomlasztani, hogy vita legyen. És a különböző vélemények, hiszen ezért harcoltunk. De hogy a különböző véleményeket hirtelen éppen azok, akik az ellenzék tagjai, és általam tisztelt és szeretett tagjai nem veszik tudomásul, hogy lehet valakinek más véleménye is és éppen ezért harcolunk, hogy legyen más vélemény. Szóval talán ez a két megjegyzés az, amiben 1918-ban az apám reménykedett, 1945-ben én reménykedtem, 1946-ban is, 1956-ban én reménykedtem, nem nagyon már, mert tudtam azt, hogy a Nyugat nem segít és a Szovjetunió nem tűri, de mostan valahogy az a pillanat alakult, hogy valahogy úgy tűnik, hogy van valami reménység arra, hogy az ország sorsa döntően jobbra fordul.

Most aztán megint én szeretek mindig ha fordul a helyzet, az akkor megtámadt sorsára bízni magamat, illetve amikor Amerikából hazajöttem 1946-ban. Ugye akkor a győztesekhez átálltam a vesztesekhez (sic). Most nekünk furcsa az, hogy bizonyos mértékig egy győztes oldalon állok, vagy egy olyan oldalon, ahol a (...) van és nem a futó haddal megyek, amelyet folyton lövések érnek. Most ez egy furcsa helyzet, ahol mondjuk csak megelégedésemet tudom kifejezni és elmondhatatlan örömet. +++

Gáti Károly a magyarországi helyzetről

- Dr. Gáti Károly a Columbia Egyetem politikai tudományok professzora segít egy kis kiértékelésben, mielőtt mind a ketten elhagynánk Budapestet. Hogyan látod a fejleményeket, miután egy fejezet zárult és egy új nyílt, merrefelé tartunk most?

- Én úgy látom, hogy itt két folyamat megy végbe egyszerre. Az egyik a párton belüli csata, amelyiknek a kimenetelétől nagyon sok minden függ. Kérdés az tulajdonképpen, hogy a Pozsgay-szárny megszerzi-e a hatalmi pozícióknak a legfontosabb részét a párton belül.

A másik folyamat, amelyik végbemegy, az természetesen az MSZMP és az úgynevezett alternatív pártok közötti tárgyalás, amelynek a kimenetelétől függ az, hogy Magyarország egy pluralista demokrata ország lesz-e, vagy sem.

- Merre mutatnak a jelek?

- Meg kell mondanom, hogy én továbbra is nagyjából optimista vagyok, de valahogy az az érzésem, hogy itt Budapesten talán én vagyok az egyetlen optimista. Valami rettenetesen reménytelennek látja a legtöbb budapesti

ismerősöm a kibontakozás lehetőségét. Én nem így látom. Bár az én megítélésem szerint amint a politikai és intellektuális vezető réteg rájön arra, hogy valamilyen lehetőség itt a kibontakozásra van, megérti azt, hogy 1945 óta most először jók a nemzetközi lehetőségek és ha ugyanakkor a nyugati világ valamennyire egyengeti a gazdasági kibontakozás útját, véleményem szerint mindezeket figyelembe véve a kibontakozás lehetőségei meglehetősen jók.

- Jelek jöttek Washingtonból arra, hogy a nyugati világ - mármint az Egyesült Államok - igenis segíteni fogja. Milyen hatást váltott ki ez az ígélet itt Budapesten?

- Véleményem szerint nagyon jó. Nagyon kell vigyázni arra, nehogy a magyar nép, vagy a gazdasági és az intellektuális elit azt higgye, hogy a nyugati világ meg tudja oldani a magyar gazdaság problémáit. Ezt nem tudja megtenni. Ez a magyar néptől és a magyar gazdasági, politikai vezetéstől függ. Azonban komoly lépéseket tud a nyugati világ is tenni, hogy ezt a gazdasági átalakulást egyengesse.

- A politikai kibontakozás ebben az irányban még megjósolhatatlan, de valaki, aki annyira az események mögé lát, mint te, tudna egy prognózist adni, hogy lesz-e egy változás olyan szempontból, hogy a reformszárny képes lesz irányítani az eseményeket?

- Nekem az a reményem, hogy ez lesz. Ezt nem lehet pontosan előre kifürkészni, hiszen nagyon fontos ülések lesznek a következő hetekben. Azonban a reményem arra is alapszik, hogy a Bush elnök érkezése előtt a magyar párt valamennyire rendezni tudja belső ügyeit és egyben a megbeszélések az alternatív pártokkal is gyorsabban haladnak előre.

- El fog dőlni a legközelebbi kerekasztal konferencián és valószínűleg a pártülésem. Tegyük fel, hogy mind a két helyen kedvezően alakul a folyamat és megérkezik az amerikai elnök. Változtatott ez a konstelláción?

- Hát hogyha mind a két ilyen dolog, amit említettél, valóban így alakul ki, akkor itt egy óriási változás lenne. Én azért ennyire optimista nem vagyok, de hát lehet, hogy neked van igazad.

- Jósolni én sem merek, én csak feltételezek. Milyen érzésekkel hagyd el Budapestet és milyen emlékeket viszel magaddal?

- Hát ezt nehéz szavakban leírni. Inkább így válaszolnék a kérdésedre, hogy én most már 1965 óta járok Magyarországra látogatóként. Szinte évenként, de néha évente háromszor-négyszer. És én úgy látogatok Budapestre, vagy vidékre, mint egy látogató, akinek az otthona már New Yorkban van. De most meg kell mondjam, hogy a múlt pénteken már nem az az ember voltam, aki idelátogat és objektíven próbálja megérteni a politikai fejleményeket. Az elmúlt pénteken én is szinte résztvevőként álltam a Hősök terén, meghatódva attól, hogy eljött az idő arra, hogy az 1956-os halottainkat együtt temessük.

- Ez valószínűleg arra enged következtetni, hogy a tengerentúli magyarság talált egy hidat, amelyen visszatérhet az anyaországához.

- Feltételezem, hogy így is van. +++